

Keywords: *academic integrity, future water transport specialists, professional training, higher education institution, specialty, educational and professional program, higher education student, code of ethics; moral and ethical behavior; manifestations of academic dishonesty; plagiarism.*

УДК 378.034:271.222:616.12

doi.org/10.33298/2226-8553.2024.1.39.26

Медведєва О.Ю., Стросько Н.Г., Катрич А.В.

РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МОРЯКІВ ПІД ЧАС ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

На сучасному етапі конкурентоспроможність випускників українських вишів на внутрішньому і міжнародному ринку праці стає дедалі актуальнішою і відтак посилює свій вплив на визначення пріоритетних напрямків освітнього процесу. В умовах реформування вищої освіти в Україні відповідно до вимог Болонського процесу частка самостійної роботи студентів значно зростає. Тому постає питання ефективної організації позааудиторної роботи, зокрема для розвитку професійних компетентностей майбутніх фахівців. «Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки» є документом, схваленим Кабінетом Міністрів України, який чітко визначає мету вищої освіти в Україні – «інтелектуальний, культурний і професійний розвиток особистості» [24, с.19]. У зв'язку з цим МОН України окреслює цілком очікуваний результат реалізації «Стратегії» як «створення сучасної ефективної системи вищої освіти, яка задовольняє потреби громадян, економіки та суспільства, має гідну репутацію та є конкурентоспроможною на внутрішньому та світовому ринку освітніх послуг» [17]. Створення ефективної системи вищої освіти є нагальною потребою підготовки кваліфікованих фахівців абсолютно всіх без винятку галузей, в тому числі і морської. «Заклади вищої морської освіти повинні забезпечувати здобувачів освіти добре спланованою та цілеспрямованою підготовкою, націленою на розвиток особистих якостей та професійних навичок» [13, с. 105]. З приємністю зазначу, що багато моїх колег, які прищеплюють культуру мовленнєвої комунікації здобувачам вищої освіти морської галузі, вказують на практичну значущість «аналізу стану сформованості комунікативних навичок у цієї категорії здобувачів освіти» [16, с. 217].

Отже, рівень оволодіння випускником вишу морської галузі комунікативними компетентностями є важливим індикатором його фахової компетентності і відтак цілком обґрунтовує актуальність нашої наукової розвідки.

Ключові слова: здобувач вищої освіти, компетентність, професійна компетентність, мовленнєва компетентність, професійна мовленнєва компетентність майбутніх моряків, позааудиторна робота, науковий гурток, тематичний тиждень.

Постановка проблеми. В умовах приєднання України до Болонського процесу в освітньому процесі у вищій школі значно зменшується кількість аудиторних годин, відведених на опанування освітніх компонентів, і, відповідно, зростає обсяг самостійної роботи здобувачів. Тому одним із шляхів реальної імплементації європейських стандартів освіти в український освітній простір Ю. Притика (з чим здебільшого погоджується й автор статті) вважає «збільшення самостійної позааудиторної роботи здобувачів з відповідним контролем викладачем» [20]. Отже, покликанням чітко організованої позааудиторної самостійної роботи здобувачів має стати підвищення ефективності професійної теоретичної і практичної підготовки майбутніх фахівців.

Для реалізації мети нашої статті необхідно чітко визначитися з сутністю ключових дефініцій порушеної проблеми. Так, переважна більшість науковців, які досліджують зміст поняття «позааудиторна робота», має спільну позицію щодо його трактування. З усіх трактувань цього поняття, з якими ми ознайомилися в процесі дослідження, нам найбільше імпонує думка Т. Плачинди, яка розуміє позааудиторну роботу як «один із головних чинників формування самостійності здобувачів, в якому закріплюється їх потреба у професійному самовихованні, самореалізації і, що особливо важливо, їхня діяльність усе більше набуває творчого характеру [18, с. 120-121]. У векторі продовження міркувань Т.Плачинди щодо планування позааудиторної роботи зі здобувачами, аби вона була результативною, вельми слушно зауважує В. Коваль: – «В першу чергу, ми повинні зрозуміти, що позааудиторна діяльність у ВНЗ будується не для студентів, а зі студентами з урахуванням їх інтересів та можливостей» [8].

В трактуванні дефініції «мовленнєва компетентність» ми поділяємо думку М. Пентилюк, яка розуміє цей вид компетентності як «діяльність людини, спрямовану на розуміння або створення тексту (усного або писемного), що здійснюється в процесі мовленнєвої діяльності» [22]. На черзі дотичним буде висновування Н. Скибун, у якої не викликає заперечень твердження щодо «обовязкової сформованості мовленнєвої компетентності для фахівців таких галузей діяльності, які повністю пронизані складною системою комунікації» [21, с. 77]. Останнє висновування може бути повною мірою застосовано і для майбутніх фахівців морської галузі, яка «є однією з найбільш динамічних та перспективних галузей міжнародного господарства» [9, с. 241].

Дослідники позааудиторної роботи у виші поділяють її на дві категорії – «професійно спрямовану і соціально спрямовану» [2]. Об'єктом нашої уваги ми обрали саме професійно спрямовану позааудиторну роботу, яка реалізується шляхом участі здобувачів у роботі наукових гуртків. Вмотивованість нашого вибору цього вектору позааудиторної роботи ми аргументуємо тим, що, на думку дослідників Л. Бровко та О. Стеценко, саме «така діяльність носить фаховий характер, об'єднує студентів подібних спеціальностей, проходить під керівництвом або наглядом викладача-куратора та вимагає від студентів чималих зусиль, послідовності, цілеспрямованості та вмотивованості» [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізуючи джерельну базу дослідження, ми засвідчилися, що обраній для розгляду проблемі якісного оволодіння мовленнєвими компетентностями майбутніми моряками під час позааудиторних заходів присвячено чимало актуальних розвідок у наукових доробках українських та зарубіжних учених. Особливо цінними для реалізації мети дослідження були праці вчених, присвячені вузьким аспектам дослідження фахової підготовки моряків.

Так, увагою С. Камінської стала роль позанавчальної роботи як «додаткової підготовки студента до виконання своїх професійних обов'язків у майбутньому, подолання мовного бар'єру та соціалізація з членами екіпажу через комунікацію» та її можливості під час формування комунікативної культури майбутніх моряків [6, с. 55-56].

О. Мороз, враховуючи низку невідкладних потреб моряків, пропонує «визнати професійно-орієнтовану комунікативну компетенцію невід'ємним інтегральним складником професійної компетентності фахівця морської галузі, оскільки вона забезпечить можливість прийняття швидких і правильних рішень у складних професійних умовах, ґрунтуючись на інформації, отриманій в процесі спілкування з іншими представниками та учасниками морської галузі» [14, с. 39].

Л. Турлак разом зі співавторами О. Колмиковою [9] та Т. Константиною [11] присвячує свої розвідки аналізу комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів морської галузі та їх мовленнєвої культури і вважає, «що знання державної та іноземної мов, володіння культурою мовлення значною мірою визначають рівень галузевого професіоналізму» [9, с.241]. Також вказані автори окреслюють наявні проблеми у комунікації моряків і рекомендують низку заходів, скерованих на їх уникнення [11].

Л. Ліпшиць присвятила свою аналітику різновекторним напрямкам підготовки висококваліфікованих конкурентоздатних фахівців морської галузі [12,13] і у висновках резюмувала, що комунікація моряків – це «величезний ресурс та інструмент для діяльності, порозуміння та співпраці» [13, с. 105].

Зважаючи на постійне збагачення і оновлення складу професійної лексики моряків, І. Нагрибельна здійснила аналіз засобів навчання цього шару лексики у підготовці майбутніх моряків на заняттях з української мови, акцентуючи при цьому на пропорційному використанні самостійної та аудиторної (комбінованої) освітньої діяльності [15, с. 62]. Заслугує бути зазначеним і той факт, що І. Нагрибельна адаптує своє дослідження до умов дистанційного навчання і вказує на посилення впливу електронних засобів на процес опанування професійною лексикою [15, с. 65]. В іншій статті авторка зосереджує увагу на не менш важливих за низку інших чинників, а саме – на соціальних, що актуалізували потребу формування комунікативної компетентності майбутніх моряків у сучасних здобувачів освіти [16, с. 216].

О. Тимофєєва зосередила увагу на аналізі іншомовної комунікативної компетентності в цілому, вивченні структури та особливостей формування лінгвістичної компетенції майбутніх фахівців морської галузі за допомогою інформаційних технологій та фактичних програм, якими користуються здобувачі, визначенні результативності таких технологій у формуванні комунікативної компетентності в цілому та наданні рекомендацій щодо розширення переліку таких програм [25, с. 127].

І. Тихонова та Т. Константинова дослідили засоби і стратегії діалогічного навчання, які стануть в нагоді майбутнім морякам в процесі оволодіння мовнопрофесійними компетентностями [26]. Ці ж авторки у наступній розвідці запропонували своє бачення застосування кейс-методу як інноваційної педагогічної технології у процесі формування навичок професійно-орієнтованого спілкування майбутніх моряків [10, с. 141].

Отже, огляд наукової літератури дозволяє констатувати «актуальність та поліфункціональність досліджуваної категорії» [16, с. 219].

Мета дослідження. Мета статті – проаналізувати форми та методи формування мовленнєвих компетентностей майбутніх фахівців морської галузі під час позааудиторної роботи. Для реалізації мети дослідження потрібно було розв'язати низку важливих завдань:

- проаналізувати трактування основних дефініцій порушеної проблеми;
- обґрунтувати необхідність формування комунікативної компетентності у майбутніх моряків;
- вивчити шляхи формування комунікативної компетентності у майбутніх моряків.

Основні результати дослідження. Аналіз інформації на сайтах вишів, які готують майбутніх фахівців морської галузі, засвідчив, що найбільш популярною і масовою формою позааудиторної роботи в них є робота наукових гуртків. Така ситуація є цілком закономірною, оскільки, згідно з визначенням дослідників Л. Бровко та О. Стеценко, «гурткова робота – це традиційна форма навчально-виховного процесу, яка при правильній організації дозволяє розкрити інтелектуальний та духовний потенціал молоді» [2].

Робота наукових гуртків і проблемних груп в Дунайському інституті водного транспорту Державного університету інфраструктури та технологій має свою цікаву історію і традиції. Наукові гуртки – одна з форм наукової діяльності здобувачів вищої освіти, спрямована на розширення їх наукового потенціалу й формування навичок науково-дослідної діяльності у позааудиторний час. Наукові гуртки здобувачів у Дунайському інституті водного транспорту Державного університету інфраструктури та технологій є добровільними некомерційними об'єднаннями здобувачів освіти за спеціальністю 271 Морський та внутрішній водний транспорт, що займаються творчою роботою. Керуючись статусом безперечної пріоритетності англійської мови в морській галузі, науково-педагогічний склад кафедри соціально-гуманітарних дисциплін підтримав прагнення здобувачів до вдосконалення іншомовної комунікативної компетенції та на підставі спільності навчальних інтересів здобувачів створив при кафедрі наукові гуртки для розвитку мовленнєвих компетентностей майбутніх моряків. В

своїй діяльності наукові гуртки керуються Положенням про студентські наукові гуртки Державного університету інфраструктури та технологій [19].

Наразі в ДІВТ ДУІТ для здобувачів вищої освіти плідно працюють три гуртки, які на чолі з висококваліфікованими викладачами-керівниками прищеплюють майбутнім морякам іншомовні мовленнєві компетентності. Обов'язки наукових керівників регламентують роботу гуртків в наступних напрямках:

- виконання консультативно-дорадчих функцій;
- сприяння поширенню інформації про науковий гурток;
- відповідальність за планування і проведення засідань гуртка;
- проведення індивідуальних співбесід з гуртківцями з метою виявлення кола їх творчих інтересів і рівня підготовки;
- організація участі членів гуртка в науково-практичних конференціях здобувачів, засіданнях круглих столів та інших заходах;
- надання різноманітних завдань, пов'язаних з набуттям та вдосконаленням навичок та вмінь користування англійською інформацією з метою виконання творчих завдань.

Науковий гурток «BUSINESS ENGLISH» задля розвитку мовленнєвих компетентностей майбутніх фахівців морської галузі має основні завдання:

- забезпечення більш повного засвоєння навчального програмного матеріалу;
- розширення кругозору та поглиблення знань з освітнього компоненту «Ділова англійська мова»;
- стимулювання активної творчої праці здобувачів освіти у процесі навчання і оволодіння спеціальністю;
- виявлення серед них найбільш обдарованих;
- створення умов для їх творчого зростання.

Мета наукового гуртка – покращити основні чотири комунікативні вміння здобувачів освіти – слухати, розмовляти, читати та писати, на базі належних знань з граматики та широкої лексичної бази, включаючи технічну та морську лексику. Тематика засідань гуртка та методика їх проведення сприяють формуванню у здобувачів професійно-комунікативних компетентностей, що відповідають рівню B2 за європейською шкалою оцінки рівнів володіння англійською мовою. Тобто, міра володіння англійською мовою на цьому рівні повинна забезпечити усне та письмове мовлення у зв'язку з професійною діяльністю, спілкування з опонентами, вміння виступати на конференціях та вільно підтримувати професійні дискусії.

Основними формами роботи наукового гуртка є наступні:

- засідання наукового гуртка;
- участь у наукових семінарах, роботі круглих столів, конференцій та тижнів англійської мови;
- заслуховування доповідей здобувачів за запропонованими темами;
- обговорення рекомендованих до друку тез доповідей.

Основною метою проблемної групи English club – Клубу англійської мови є розвиток комунікативної, лінгво-країнознавчої та культурної іншомовної компетенції здобувачів освіти. Клуб ставить перед собою такі завдання:

- проведення тренінгів, майстер-класів та семінарів для навчання і розвитку здібностей здобувачів освіти на англійській мові;
- організаційна та консультативна допомога в самостійних наукових дослідженнях здобувачів освіти;
- залучення здобувачів освіти до участі в мистецьких заходах;
- розвиток інтересу до міжнародної комунікації на англійській мові;
- підвищення мотивації до вивчення англійської мови та самоосвіти в цілому;
- розширення світогляду та ерудиції здобувачів освіти;
- формування активної соціальної позиції.

В клубі обговорюються актуальні проблеми сьогодення, тому участь у засіданнях сприяє покращенню навичок критичного та аналітичного мислення здобувачів вищої освіти, надає досвід публічних виступів. Постійним гостем клубу є волонтер Корпусу миру з США Джен Саттон.

На окрему увагу заслуговує ще один осередок соціологічної, мультикультурної та наукової позааудиторної діяльності інституту, до якого залучені активні та креативні здобувачі вищої освіти – науковий гурток здобувачів вищої освіти «English club for navigators». Таке виокремлення цього гуртка з-поміж інших пов'язано з його вузькоспеціалізованою орієнтованістю – в його роботі беруть участь здобувачі спеціалізації 271.01 Навігація і управління морськими суднами. Мета гуртка – розвивати комунікативні навички володіння англійською мовою та спонукати майбутніх судноводіїв до дружньої співпраці, спілкування, поглибленого вивчення англійської мови професійного спрямування, науково-дослідницької, творчої діяльності, самоосвіти. Все це є вкрай важливим у вихованні моряків.

Безперечно, погоджуємося з думкою Є. Бондаренко, котра в результаті дослідження формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх спеціалістів судноводіння у процесі фахової підготовки висновує наступне: – «Пріоритетність формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутнього судноводія важко переоцінити, оскільки судноводій із сформованою професійно-мовленнєвою компетентністю здатний до високопродуктивної професійної діяльності в умовах жорсткої конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринках праці, підвищення якості організації роботи екіпажів та піклування про людей на суднах, управління рухом суден, забезпечення безпеки судноплавства» [1, с. 1]. Дотично до теми нашої статті приємно відзначити, що у позааудиторній діяльності Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія», на базі якого Є. Бондаренко проводила педагогічний експеримент з перевірки практичної значущості засобів формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх судноводіїв, був організований розмовний клуб «Speaking Maritime English Club» (SMEC), який «передбачає вправи і завдання, спрямовані на розвиток діалогічного та монологічного мовлення, на вміння опрацьовувати автентичні професійно-орієнтовані матеріали: тексти, відео та аудіо» [1, с. 12].

Говорячи про розвиток мовленнєвих компетентностей майбутніх моряків під час позааудиторної роботи, жодною мірою не можна залишати поза увагою і підготовку з української мови [1, с. 1; 15, с. 62]. В цьому напрямку роботи в ДІВТ ДУІТ хотілося б акцентувати увагу на такій комплексній формі позааудиторної роботи у вищій школі як предметні тижні, які дослідники О. Дягилева та А. Юрженко вважають «однією із найяскравіших форм організації навчально-виховного процесу, де викладачі та студенти можуть проявити свої багатогранні здібності» [5, с. 36]. Так, вже традиційними в ДІВТ ДУІТ стали тижні української мови, які проводяться на початку листопада кожного навчального року з нагоди Дня української писемності та мови. Здобувачі I курсу денної форми навчання спеціальності 271 Морський та внутрішній водний транспорт з ентузіазмом і зацікавленням беруть участь у засіданні кают-компанії ДІВТ ДУІТ. Під час цього позааудиторного заходу здобувачі читають українською власні есе та вірші, поезії українських поетів, діляться своїми думками і спостереженнями про історію і сучасність української мови, дають один одному корисні поради щодо переходу на спілкування українською мовою в побуті. Наслідком такого безпосереднього спілкування здобувачів і викладача у неформальній обстановці стала одностайна підтримка здобувачами необхідності популяризації української мови, яка дедалі відіграє важливу роль у консолідації українського суспільства.

Висновки. Проведений аналіз підтвердив, що позааудиторна робота у різних формах, зокрема наукові гуртки, дискусійні клуби, тематичні тижні, квести тощо, є надзвичайно дієвим і результативним інструментом для формування мовленнєвих компетентностей майбутніх фахівців морської галузі. На конкретних прикладах з практики Дунайського інституту водного транспорту було переконливо продемонстровано, як така позанавчальна діяльність сприяє ефективному розвитку комунікативних навичок здобувачів-моряків, особливо їхніх англомовних компетентностей, що є надзвичайно важливим у цій професії у зв'язку зі

специфікою роботи в міжнародних екіпажах. Отже, можна стверджувати, що позааудиторна робота відіграє вкрай вагомий роль у формуванні загальної професійної компетентності та конкурентоспроможності майбутніх фахівців для морської галузі. Такі форми діяльності варто широко запроваджувати в практику підготовки кваліфікованих кадрів для морського флоту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко Є. В. Формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх спеціалістів судноводіння у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Херсон, 2018. 23 с.
2. Бровко Л. В., Стеценко О. О. Взаємозв'язок складових у системі позааудиторної та виховної роботи у ВНЗ I-II рівнів акредитації. *Науок.* URL: <https://naurok.com.ua/stattya-vzaimozv-yazok-skladovih-u-sistemi-pozaauditorno-ta-vihovno-roboti-u-vnz-i-ii-rivniv-akreditaci-31591.html> (дата звернення: 25.02.2023).
3. Децюк Т. М., Дударенко А. А. Форми та методи позааудиторної роботи студентів у вищих навчальних закладах. *Молодий вчений.* 2018. № 3 (55). С. 80–83.
4. Дягилева О. С., Юрженко А. Ю. Електронний курс «english week 2018-2019» для організації позааудиторної роботи з англійської мови майбутніх суднових механіків. *Іноземні мови.* 2019. № 3. С. 34–42.
5. Камінська С. Структура позанавчальної роботи – складова формування іншомовної комунікації майбутнього моряка. *Наука і освіта.* 2021. № 4. С. 55–62.
6. Коваль В. Ю. Система позааудиторної діяльності студентів вищих навчальних закладів. *Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: педагогіка, психологія і соціологія.* 2009. Вип. 6. С. 19–23.
7. Колмикова О. О., Турлак Л. П. Комунікативна компетентність як необхідна вимога реалізації професійної діяльності фахівців морської галузі. *Педагогічна освіта: теорія і практика.* 2021. Вип. 30. С. 241–251.
8. Константинова Т. М., Тихонова І. Ю. Підготовка фахівців морської галузі до іншомовного професійно орієнтованого спілкування засобами кейс-методу. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету.* 2019. Вип. 31. С. 141–144.
9. Константинова Т. М., Турлак Л. П. Формування мовленнєвої культури майбутніх фахівців морської галузі у процесі професійної підготовки. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету.* 2019. Вип. 31. С. 144–148.
10. Ліпшиць Л. В. Толерантність як ціннісна складова професійної компетентності майбутніх фахівців морської галузі. *Педагогічний альманах.* 2020. Вип. 46. С. 163–169.
11. Ліпшиць Л. В. Розвиток м'яких навичок як засобу ефективного спілкування моряків. *Педагогічний альманах.* 2022. Вип. 51. С. 101–105.
12. Мороз О. Л. Роль і місце професійно-орієнтованої комунікативної компетенції в системі професійної підготовки майбутніх фахівців морської галузі. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2020. Вип. 31, т. 4. С. 39–44.
13. Нагрибельна І. А. Засоби навчання професійної лексики у підготовці майбутніх фахівців морської галузі на заняттях з української мови. *Педагогічні науки.* 2023. Вип. 101. С. 62–66.
14. Нагрибельна І. А. Методика формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців морської галузі в системі вищої освіти. *Педагогічні науки.* 2020. Вип. 34, т. 4. С. 216–221.
15. Офіційна сторінка МОН України. Опубліковано Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki> (дата звернення: 25.02.2023).
16. Плачинда Т. С. Вища школа та науково-педагогічна діяльність : курс лекцій. Кропивницький : ЛА НАУ, 2021. 188 с.

17. Положення про студентські наукові гуртки Державного університету інфраструктури та технологій. URL: <https://files.duit.edu.ua/uploads> (дата звернення: 25.02.2023).
18. Притика Ю. Проблеми впровадження стандартів Болонського процесу. Legalweekly. URL: <http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&newsid=121257> (дата звернення: 25.02.2023).
19. Скибун Н. Д. Професійна мовленнєва компетентність як наукове поняття. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2015. Вип. 37, № 75. С. 76–79.
20. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / М. Пентиліук та ін. ; за заг. ред. М. Пентиліук. Київ : Ленвіт, 2015. 319 с.
21. Смалько О. Позааудиторна виховна робота як чинник професійно-особистісного становлення майбутніх фахівців. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки*. 2014. № 8. С. 77–80.
22. СТРАТЕГІЯ розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-rozvitku-vishchoyi-osviti-v-ukrayini-na-20222032-roki-286-> (дата звернення: 25.02.2023).
23. Тимофєєва О. Інформаційні технології як додатковий засіб формування лінгвістичної компетенції майбутніх фахівців морської галузі. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 61, т. 4. С. 127–134.
24. Тихонова І. Ю., Константинова Т. М. Діалогічне мовлення як ключовий аспект у процесі навчання іноземної мови у професійній підготовці майбутніх фахівців морської галузі. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 18, т. 2. С. 109–113.

REFERENCES

1. Bondarenko, Ye. V. (2018). Formuvannia profesiino-movlennievoi kompetentnosti maibutnikh spetsialistiv sudnovodinnia u protsesi fakhovoi pidhotovky [Formation of professional and speech competence of future navigation specialists in the process of professional training] (Extended abstract of candidate's thesis). Kherson. (in Ukrainian)
2. Brovko, L. V., & Stetsenko, O. O. (n.d.). Vzaiemozviazok skladovykh u systemi pozaauditornoї ta vykhovnoї roboty u VNZ I-II rivniv akredytatsii [The relationship of components in the system of extracurricular and educational work in higher education institutions of I-II accreditation levels]. *Naurok*. <https://naurok.com.ua/stattya-vzaemozv-yazok-skladovih-u-sistemi-pozaauditorno-ta-vihovno-roboti-u-vnz-i-ii-rivniv-akreditaci-31591.html>
3. Detsiuk, T. M., & Dudarenko, A. A. (2018). Formy ta metody pozaauditornoї roboty studentiv u vyshchykh navchalnykh zakladakh [Forms and methods of extracurricular work of students in higher educational institutions]. *Molodyi Vchenyi*, 3(55), 80–83. (in Ukrainian)
4. Diahileva, O. S., & Yurzenko, A. Yu. (2019). Elektronnyi kurs «English week 2018-2019» dlia orhanizatsii pozaauditornoї roboty z anhliiskoi movy maibutnikh sudnovykh mekhanikiv [The e-course «English week 2018-2019» for organization of extracurricular work on English of future ship mechanics]. *Inozemni Movy*, 3, 34–42. (in Ukrainian)
5. Kaminska, S. (2021). Struktura pozanavchalnoi roboty – skladova formuvannia inshomovnoi komunikatsii maibutnoho moriaka [The structure of extracurricular work is a component of the formation of foreign language communication of the future seafarer]. *Nauka i Osvita*, 4, 55–62. (in Ukrainian)
6. Koval, V. Yu. (2009). Systema pozaauditornoї diialnosti studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv [The system of extracurricular activities of university students]. *Naukovi Pratsi Donetskoho Natsionalnoho Tekhnichnoho Universytetu. Serii: Pedagogika, Psykholohiia i Sotsiologhiia*, 6(160), 19–23. (in Ukrainian)
7. Kolmykova, O. O., & Turlak, L. P. (2021). Komunikatyvna kompetentnist yak neobkhidna vymoha realizatsii profesiinoї diialnosti fakhivtsiv morskoi haluzi [Communicative competence as a necessary requirement for the implementation of professional activities of maritime specialists]. *Pedahohichna Osvita: Teoriia i Praktyka*, 30, 241–251. (in Ukrainian)

8. Konstantynova, T. M., & Tykhonova, I. Yu. (2019). Pidhotovka fakhivtsiv morskoi haluzi do inshomovnoho profesiino oriientovanoho spilkuvannia zasobamy keis-metodu [Preparation of maritime specialists for foreign language professionally oriented communication by means of case method]. *Naukovi Zapysky Mizhnarodnoho Universytetu*, 31, 141–144. (in Ukrainian)
9. Konstantynova, T. M., & Turlak, L. P. (2019). Formuvannia movlennievoi kultury maibutnikh fakhivtsiv morskoi haluzi u protsesi profesiinoi pidhotovky [Formation of speech culture of future maritime specialists in the process of vocational training]. *Naukovi Zapysky Mizhnarodnoho Universytetu*, 31, 144–148. (in Ukrainian)
10. Lipshyts, L. V. (2020). Tolerantnist yak tsinnisna skladova profesiinoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv morskoi haluzi [Tolerance as a value component of the professional competence of future maritime professionals]. *Pedahohichnyi Almanakh*, 46, 163–169. (in Ukrainian)
11. Lipshyts, L. V. (2022). Rozvytok miakykh navychok yak zasobu efektyvnoho spilkuvannia moriakiv [Development of soft skills as a means of effective communication of seafarers]. *Pedahohichnyi Almanakh*, 51, 101–105. (in Ukrainian)
12. Moroz, O. L. (2020). Rol i mistse profesiino-oriientovanoi komunikatyvnoi kompetentsii v systemi profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv morskoi haluzi [The role and place of professionally oriented communicative competence in the system of training future maritime professionals]. *Aktualni Pytannia Humanitarnykh Nauk*, 31(4), 39–44. (in Ukrainian)
13. Nahrybelna, I. A. (2023). Zasoby navchannia profesiinoi leksyky u pidhotovtsi maibutnikh fakhivtsiv morskoi haluzi na zaniattiakh z ukrainskoi movy [Means of teaching professional vocabulary in training future maritime professionals in Ukrainian language classes]. *Pedahohichni Nauky*, 101, 62–66. (in Ukrainian)
14. Nahrybelna, I. A. (2020). Metodyka formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv morskoi haluzi v systemi vyshchoi osvity [Methods of forming the communicative competence of future maritime professionals in higher education]. *Pedahohichni Nauky*, 34(4), 216–221. (in Ukrainian)
15. Ministry of Education and Science of Ukraine. (n.d.). Opublikovano Stratehiiu rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022-2032 roky [The strategy for the development of higher education in Ukraine for 2022-2032 has been published]. <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki>
16. Plachynda, T. C. (2021). Vyshcha shkola ta naukovo-pedahohichna diialnist [Higher school and scientific and pedagogical activity]. LANAY. (in Ukrainian)
17. State University of Infrastructure and Technologies. (n.d.). Polozhennia pro studentski naukovi hurtky Derzhavnoho universytetu infrastruktury ta tekhnolohii [Regulations on student scientific circles of the State University of Infrastructure and Technologies]. https://files.duit.edu.ua/uploads/Sait/11_PUBLICHNA_INFORMATSIIA_POLOZHENNIA_DUIT/49-regulations-on-student-scientific-circles.pdf
18. Prytyka, Yu. (n.d.). Problemy vprovadzhennia standartiv Bolonskoho protsesu [Problems of implementing the standards of the Bologna process]. *Legalweekly*. <http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&newsid=121257> (in Ukrainian)
19. Skybun, N. D. (2015). Profesiina movlennieva kompetentnist yak naukove poniattia [Professional speech competence as a scientific concept]. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, 37(75), 76–79. (in Ukrainian)
20. Pentyljuk, M. (Ed.). (2015). Slovnyk-dovidnyk z ukrainskoi lnhvodydaktyky [Dictionary-reference book on Ukrainian linguodidactics]. Lenvit. (in Ukrainian)
21. Smalko, O. (2014). Pozaaudytorna vykhovna robota yak chynnyk profesiino-osobystisnoho stanovlennia maibutnikh fakhivtsiv [Extracurricular educational work as a factor in the professional and personal formation of future specialists]. *Naukovyi Visnyk Skhidnoievropeiskoho Natsionalnoho Universytetu imeni Lesi Ukrainky. Serii: Pedahohichni Nauky*, 8(285), 77–80. (in Ukrainian)
22. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2022). Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022-2032 roky [Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2022-2032].

<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-rozvitku-vishchoyi-osviti-v-ukrayini-na-20222032-roki-286->

23. Tymofeeva, O. (2023). Informatsiini tekhnolohii yak dodatkovyi zasib formuvannia linhvistychnoi kompetentsii maibutnikh fakhivtsiv morskoi haluzi [Information technologies as an additional means of forming the linguistic competence of future maritime professionals]. *Aktualni Pytannia Humanitarnykh Nauk*, 61(4), 127–134. (in Ukrainian)

24. Tykhonova, I. Yu., & Konstantynova, T. M. (2019). Dialohichne movlennia yak kliuchovy aspekt u protsesi navchannia inozemnoi movy u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh fakhivtsiv morskoi haluzi [Dialogic speech as a key aspect in the process of teaching a foreign language in the professional training of future maritime professionals]. *Innovatsiina Pedahohika*, 18(2), 109–113. (in Ukrainian)

Medvedieva O.Iu., Stroienko N.H., Katrych A.V.

DEVELOPMENT OF SPEAKING COMPETENCIES OF FUTURE SEAMEN DURING OUTSIDE WORK

At the current stage, the competitiveness of graduates of Ukrainian higher education institutions on the domestic and international labor market is becoming more and more relevant and thus increases its influence on determining the priority directions of the educational process. Under the conditions of reforming higher education in Ukraine in accordance with the requirements of the Bologna Process, the share of independent work by students has increased significantly. Therefore, there is a question of effective organization of extracurricular work, in particular for the development of professional competences of future specialists. «Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2022-2032» is a document approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine, which clearly defines the purpose of higher education in Ukraine – «intellectual, cultural and professional development of the individual» [24, p.19]. In this regard, the Ministry of Education and Culture of Ukraine outlines the fully expected result of the implementation of the «Strategy» as «the creation of a modern and effective system of higher education that meets the needs of citizens, the economy and society, has a decent reputation and is competitive on the domestic and global market of educational services» [17]. The creation of an effective system of higher education is an urgent need for the training of qualified specialists in absolutely all branches, including maritime. «Institutions of higher maritime education should provide students with well-planned and purposeful training aimed at developing personal qualities and professional skills» [13, p. 105]. I am pleased to note that many of my colleagues, who instill the culture of speech communication in students of higher education in the maritime field, point to the practical significance of «analysis of the state of formation of communication skills in this category of students» [16, p. 217].

Therefore, the level of mastery of communicative competences by a graduate of a maritime higher education institution is an important indicator of his professional competence and therefore fully justifies the relevance of our scientific research.

Keywords: *student of higher education, competence, professional competence, speech competence, professional speech competence of future sailors, extracurricular work, scientific group, thematic week.*